

Owocówka południóweczka (*Grapholita molesta* Busck)

Nowy szkodnik upraw sadowniczych w Polsce

Podstawowe informacje

Owocówka południóweczka (*Grapholita molesta* Busck) jest motylem pochodzącym z północno-zachodnich Chin. Od początku XX wieku gatunek znany z obszaru wschodniej części basenu Oceanu Spokojnego (obszar od Japonii do Australii); występuje w większej części państw europejskich, na wschodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych Ameryki Płn. i w Brazylii oraz w południowej Afryce. Motyl stwierdzony w Polsce po raz pierwszy w 2015 r. w dwóch stanowiskach na terenie województwa mazowieckiego. Podstawowymi roślinami żywicielskimi o znaczeniu gospodarczym są drzewa owocowe rodzajów: *Prunus*, *Malus* i *Pyrus*. Owad występuje także na innych drzewach owocowych i ozdobnych *Pomoideae* (rodzaje: *Cotoneaster*, *Crataegus*, *Cydonia*). Gatunek jest uznawany za groźnego szkodnika upraw sadowniczych w wielu rejonach świata, a w niektórych krajach za szkodnika kwarantannowego. W Polsce nie podlega obowiązkowi zwalczania.

W zależności od rejonu notowania, gatunek występuje w różnej liczbie pokoleń (3–6). Zimuje jako w pełni wyrosnięta gąsienica w oprzędzie. Wczesną wiosną następuje przepoczwarczenie. Gąsienice, wylęgłe z jaj złożonych wiosną, zasiedlają młode pędy, latem żerują w owocach. W pełni wyrosnięta gąsienica osiąga długość ok. 12 mm, jest barwy od blado różowej do prawie czerwonej, z brązową głową. Motyle są ciemnoszare. Skrzydła o rozpiętości 10–16 mm, w spoczynku składane daszkowato ponad ciałem.

Osobniki dorosłe rozprzestrzeniają się na krótkich dystansach poprzez przeloty. Gatunek na większe odległości przemieszczony jest przez wiatr i prądy powietrzne oraz wraz ze znajdującymi się w obrocie zasiedlonymi owocami lub roślinami przeznaczonymi do sadzenia, również na ich opakowaniach.

Objawy występowania

Jaja są składane pojedynczo na liściach, w zależności od gatunku rośliny żywicielskiej, na górnej bądź dolnej stronie blaszki liściowej (np. na drzewach brzoskwini większość jaj znajduje się na dolnej stronie liści w pobliżu wierzchołków pędów, na pigwie i jabłoni jaja są składane na górnej powierzchni liści).

Gąsienice pokolenia wiosennego najczęściej są znajduwane w pędach, w których rdzeniu żerują. Występują także w pąkach. Uszkodzone pędy więdną, zamierają i zasychają. Poniżej uszkodzonych pędów wierzchołkowych

młodych drzew, pojawiają się pędy boczne, które dosyć szybko rosną, drzewa mogą stać się krzaczaste. Następne pokolenia gąsienic pojawiają się w okresie owocowania drzew. Drażą wewnątrz owoców korytarze, które są zwykle wypełnione odchodami owadów i delikatną przędzą. Na powierzchni skórki (najczęściej w pobliżu szypułki lub pozostałości kwiatu), są zauważalne otwory wejściowe. Często pokrywają je kopczyki odchodów, mogą pojawiać się nacieki soku lub gumy. Na powierzchni zasiedlonych owoców mogą również być widoczne ciemniejsze plamy, smugi, pomarszczenia. Zasiedlone owoce często przedwcześnie dojrzewają i opadają. Powodowane przez szkodnika uszkodzenia owoców sprzyjają infekcji grzybów z rodzaju *Monilinia*.

Oprzędy gąsienic są znajduwane w szczelinach i innych nierównych miejscach na drzewie: pod płatami kory, starymi zranieniami, w miejscach po ściętych pędach. Znajdywano je także na ziemi pod zasiedlonymi drzewami, w zasuszonych pozostawionych owocach, w żdźbłach ścierniska, a nawet w zagłębieniach gleby. Oprzędy letnie okrywające całkowicie wyrosnięte gąsienice i poczwarki mogą być znajduwane na owocach, w kątach pędów i pod kawałkami kory.

Sposoby wykrywania obecności

Wykrywanie obecności szkodnika opiera się na prowadzeniu oceny wizualnej roślin, głównie pędów i owoców (w tym opadłych oraz owoców po zbiorze). Ocenę prowadzi się w celu stwierdzenia występowania objawów wskazujących na zasiedlenie roślin przez szkodnika oraz owadów różnych stadiów rozwojowych. W trakcie kontroli roślin w uprawie poszukiwać drzew wykazujących objawy występowania szkodnika. Uszkodzone pędy ostrożnie przeciąć wzdłużnie w celu wykrycia obecności żerujących w rdzeniu gąsienic. W przypadku kontroli owoców, w pierwszej kolejności poszukiwać owoców wykazujących zewnętrzne objawy występowania gąsienic. Owoce przekroić, w celu wykrycia obecności gąsienic żerujących w ich wnętrzu.

Do wykrywania obecności szkodnika można stosować pułapki feromonowe.

W przypadku konieczności przesłania odłowionych okazów do analizy laboratoryjnej należy przysyłać owady uśmiercone, zakonserwowane w odpowiedni sposób lub żywe szkodniki wraz z częścią rośliny, w której żerują.

Ostateczna i pewna identyfikacja powinna być przeprowadzona w warunkach laboratoryjnych z wykorzystaniem mikroskopu.

Owocówka południóweczka (*Grapholita molesta* Busck)

Nowy szkodnik upraw sadowniczych w Polsce

Dorosły motyl owocówki południóweczki (fot. 5482465, Todd M. Gilligan i Marc E. Epstein, TortAI: Tortricids of Agricultural Importance, USDA APHIS ITP, Bugwood.org).

Uszkodzenia spowodowane przez gąsienice owocówki południóweczki: wydrażony pęd brzoskwini z zasychającym wierzchołkiem (fot. UGA1234036, Clemson University – USDA Cooperative Extension Slide Series, Bugwood.org) oraz wyjedzone wnętrze owocu brzoskwini – widoczna gąsienica, nadpsuty miąższ i duża ilość odchodów (fot. 5494973, Kenneth R. Law, USDA APHIS PPQ, Bugwood.org).

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.